

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ГРОМАДСЬКА СПІЛКА «ХАРКІВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТСЬКИЙ КОНСОРЦІУМ»
КЗ «ХАРКІВСЬКА ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ»
КВНЗ «ХАРКІВСЬКА АКАДЕМІЯ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ»
ХАРКІВСЬКИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«НАРОДНА УКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ»
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ імені Г. С. СКОВОРОДИ

Освіта збереже Україну!

Матеріали І Всеукраїнських Прокопенківських читань

(10 червня 2022 року)

м. Харків

Головний редактор:

БОЙЧУК Юрій – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, ректор ХНПУ імені Г. С. Сковороди.

Редакційна колегія:

АСТАХОВА Катерина – доктор історичних наук, професор, ректор Харківського гуманітарного університету «Народна українська академія»;

БЄЛОВА Людмила – доктор соціологічних наук, професор, директор ННІ «Інститут державного управління» Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, президент громадської спілки «Харківський університетський консорціум»;

БАШКІР Ольга – доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки, голова РМУ ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

БЕРЕЖНА Світлана – доктор філософських наук, професор, проректор з наукової, інноваційної і міжнародної діяльності ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

ГОЛОБОРОДЬКО Костянтин – доктор філологічних наук, професор, декан українського мовно-літературного факультету імені Г.Ф. Квітки-Основ'яненка ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

ДОВЖЕНКО Тетяна – доктор педагогічних наук, професор, декан факультету початкового навчання ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

ЛУК'ЯНОВА Лариса – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, директор Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України;

ПОКРОСВА Любов – кандидат педагогічних наук, доцент, ректор КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти»;

ПОНОМАРЬОВА Галина – доктор педагогічних наук, професор, ректор КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»;

ПОНОМАРЬОВА Наталія – доктор педагогічних наук, професор, декан фізико-математичного факультету ХНПУ імені Г. С. Сковороди ;

ЦАПКО Алла – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

ЧЕРНІКОВА Інна – кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри історії України ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

ШАПОВАЛОВА Олена – начальник редакційно-видавничого відділу ХНПУ імені Г. С. Сковороди.

*Затверджено редакційно-видавничою радою
Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
(протокол № 6 від 15 червня 2022 року)*

Освіта збереже Україну! : матеріали I Всеукраїнських Прокопенківських читань, Харків, 10 черв. 2022 р. / Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди ; [редкол.: Ю. Д. Бойчук (голов. ред.) та ін.]. – Харків, 2022. – 399 с.

У збірнику відображено тези I Всеукраїнських Прокопенківських читань, присвячених ушануванню пам'яті доктора педагогічних наук, професора, академіка Національної академії педагогічних наук України, заслуженого працівника народної освіти України, Почесного громадянина м. Харкова Прокопенка Івана Федоровича. Він містить роздуми і спогади, пов'язані з постаттю великого педагога сучасності, його думками про націєтворчу місію Вчителя, роль педагогічних університетів як унікальних освітньо-виховних і культурно-духовних центрів підготовки вчителів.

Матеріали стануть у пригоді науковцям, учителям, докторантам, аспірантам, викладачам закладів вищої освіти, практичним працівникам у галузі освіти.

РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ПЕДАГОГІЧНОГО ПЕРСОНАЛУ ЗАКЛАДІВ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ Калюжна Т. Г.	145
МЕНТАЛЬНІ РИСИ ХАРАКТЕРУ ЯК БАЗИС СТІЙКОСТІ ОСВІТЯН Кін О.М., Жванія Т.В.	149
УДОСКОНАЛЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ ШЛЯХОМ ВИКОРИСТАННЯ МУЗЕЙНОЇ ПЕДАГОГІКИ Комісова Т.Є., Коваленко Л.П.	152
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВИКЛАДАННЯ ПОНЯТТЯ «ЛАНДШАФТНЕ РІЗНОМАНІТТЯ» НА УРОКАХ ГЕОГРАФІЇ Коптєва Т.С.	157
FEATURES MENTALITY AND METHODS OF EDUCATION Suzanna Mykolaivna Kots, Vitaliy Pavlovich Kots	161
ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЄВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ: СУЧАСНІ ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ Коченгіна М.В.	169
ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛЯ-ПАТРІОТА В КОНТЕКСТІ МОВНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ Купіна І.О.	176
ФІЛОСОФСЬКІ КОНЦЕПТИ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ У СВІТОГЛЯДНІЙ СИСТЕМІ ІВАНА ПРОКОПЕНКА Левченко Н. М.	179
АКТУАЛЬНІСТЬ ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ В УКРАЇНСЬКИХ РЕАЛІЯХ Лугова М.С.	186
МУЗИЧНА ОСВІТА В УКРАЇНІ ТА КИТАЇ: НАПРЯМИ РОЗВИТКУ Лі Хайцзюань	191
САМООСВІТА ЯК ЗАПОРУКА ЖИТТЄВОГО УСПІХУ Майстриук І.С.	194
ІНТЕГРОВАНЕ ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ В НУШ: СВІТОГЛЯДНИЙ І МЕТОДИЧНИЙ АСПЕКТИ Маленко О.О., Муслієнко О.В.	197
ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ: НОВІ ПРІОРИТЕТИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ Малихіна О.Є.	203
ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ ВИКЛАДАЧА ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ЗАКЛАДІ ФАХОВОЇ ОСВІТИ Малярєва А.А.	207

САМООСВІТА ЯК ЗАПОРУКА ЖИТТЄВОГО УСПІХУ

Майстрюк І.С.

здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти

спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

м. Харків, Україна, e-mail: irinka192702@gmail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.6916466>

Життєвий успіх – складний концепт, який може бути розглянутий у різних аспектах. У психологічних дослідженнях О.П. Сергеєнкова тлумачить життєвий успіх як досягнення, перемоги та індивідуальні інтерпретації, а його компонентами виділяє гармонію та баланс, життєві досягнення, самореалізацію [6]. Ю.М. Ільїна розглядає життєвий успіх крізь призму побудови та функціонування ментальної моделі, яка забезпечує досягнення успіху в житті та включає фінансовий, комунікативний, досвідний, сімейний, віковий складники, складник здоров'я, емоційний та професійний складники [1]. Попри різні підходи до аналізу феномену життєвого успіху, дослідники сходяться в поглядах на вагому роль самоосвіти в досягненні його компонентів-складників.

Самоосвіта – необхідний і постійний складник життя культурної, освіченої людини, заняття, що супроводжує її протягом усього життя [4]. Як зазначає О.В. Бурлука, самоосвіта в сучасному тлумаченні – це один із засобів безперервної освіти особистості, що ініціює саморозвиток особистості й запобігає її саморуйнації, надає можливість дійсно вільного вибору і зміни професії відповідно до індивідуальних схильностей і здібностей людей, а також з урахуванням громадських потреб сприяє формуванню життєвих планів і їх здійсненню [3]. Самоосвіта в психолого-педагогічних дослідженнях розглядається як цілеспрямована та самостійна пізнавальна діяльність для задоволення інтересів, потреб людини в пізнаванні навколишнього світу. У самоосвіті людина сама ставить перед собою пізнавальні цілі й завдання, визначає шляхи їх досягнення, контролює хід самостійної роботи щодо набуття знань, оцінює її результати [7].

Самоосвіта потребує самоаналізу, вивчення власних якостей, усвідомлення своїх переваги та недоліків, поступового формування в собі внутрішнього духовного стрижня. Так, зокрема, у професійній самореалізації самоосвіта допомагає особистості затверджувати в собі покликання до улюбленої справи, створювати та відшукувати нові способи діяльності, а не тільки використовувати завчені знання і старі прийоми. Тому в процесі самоосвіти відчуття задоволення від отримуваних знань, зробленої речі є певною ознакою його результативності [5].

Виокремлюють професійний та особистісний напрямки самоосвіти особистості. Щодо професійної самоосвіти, то вона спрямовується на підвищення предметної професійної компетентності та формування гнучких професійних навичок. Деякі дослідники здатність до професійної самоосвіти розглядають як невід'ємну складову професійної компетентності. Проблематика професійної самоосвіти охоплює широкий спектр питань, проте в умовах сучасного динамічного, нестійкого, цифровізованого суспільства знань із невизначеними факторами майбутнього постають актуальними дослідження із створення нової педагогічної технології формування самоосвітньої компетентності фахівця. Так, технологія має відповідати новим соціальним, освітнім, культурно-просвітницьким тенденціям, сприяти підвищенню рівня професіоналізму й компетентності, соціальної відповідальності, укріпленню загальнолюдських ціннісних орієнтацій фахівців [4]. Особистісно-спрямована самоосвіта передбачає саморозвиток людини відповідно до її інтересів та уподобань. Самоосвіта особистості в цьому розрізі створює передумови щодо формування й реалізації стратегії успішного життя, досягнення життєвої мети, дає поштовх соціальної мобільності людини, відкриває їй доступ до інтелектуальних та культурних цінностей людства, розширює світогляд, збільшує потенціал людини і дозволяє їй знайти своє місце в житті, досягти соціального визнання та матеріального добробуту [2]. Зауважимо, що в цифровому світі за усіма викладеними вище напрямками дедалі більшого поширення набувають такі

форми та методи самоосвіти, які ґрунтуються на використанні різноманітних засобів інформаційно-комунікаційних технологій.

Таким чином, сформованість самоосвітньої компетентності людини постає запорукою її життєвого успіху в сучасному суспільстві як у професійному, так і в особистісному контексті.

ЛІТЕРАТУРА

1. Боровинська І. Є. До психологічного розуміння понять «успіх», «успішність», «життєвий успіх», «життєва успішність». URL: <https://journals.Indexscopernicus.com/api/file/viewByFileId/507394.pdf> (дата звернення: 26.05.2022).

2. Бурлука О. В. Самоосвіта особистості як спосіб формування стратегії життя. URL: <http://journals.hnpu.edu.ua/index.php/philosophy/article/view/1593> (дата звернення: 26.05.2022).

3. Бурлука О. В. Самоосвіта як запорука конкурентоспроможності особистості. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/7882/1/-Burluka_269_276.pdf (дата звернення: 01.05.2022).

4. Дубінка М. М. Самоосвіта особистості майбутнього фахівця як вища форма його самовираження. URL: http://pedagogy-journal.kpu.zp.ua/archive/2019/62/part_2/15.pdf (дата звернення: 26.05.2022).

5. Майстрюк І. С. Самоосвіта як філософська категорія. Морально-етичні імперативи сквородинівської традиції : матер. VII міжнар. наук.-практ. конф. (3–4 грудня 2021 року). Харків : ХНПУ, 2022. С. 85–87

6. Сергеєнкова О. П. Життєвий успіх як когнітивна категорія студентів. URL: <http://mdu.edu.ua/wp-content/uploads/psihol-visnik-17-2017-30.pdf> (дата звернення: 26.05.2022).

7. Формування самоосвітньої компетентності учнів –
Один з найважливіших факторів успішного навчання.

URL: <https://vseosvita.ua/library/formuvanna-samoosvitnoi-kompetentnosti-ucniv-odin-z-najvazlivosih-faktoriv-uspisnogo-navcanna-33320.html> (дата звернення: 02.05.2022).